**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФАКУЛТЕТА ПОЛИТИЧКИХ НАУКА**

**УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

**ВЕЋУ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ПРАВНО- ЕКОНОМСКИХ НАУКА**

**УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 18.6.2026. године, именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидаткиње Катарина Јонев Ћираковић под насловом **„Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине”** у саставу:

1. Проф. др Ненад Путник (Факултет безбедности)
2. Проф. др Милан Крстић (Факултет политичких наука)
3. Доц. др Дејан Јовановић (Факултет политичких наука)

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова, Наставно-научном већу Факултета политичких наука подноси следећи:

## РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

### 1. Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

Катарина Јонев Ћираковић рођена је 1987. године у Београду, где је завршила основну школу и гимназију. Дипломирала је међународне односе на Факултету политичких наука Универзитета у Београду 2011. године, а две године касније завршила

је мастер студије из области међународног јавног права на Правном факултету Универзитета у Београду. Њен мастер рад „Сајбер безбедност и међународни односи“ био је први академски рад на том факултету који је обрадио тему сајбер безбедности кроз призму међународних односа и оцењен је највишом оценом.

Професионално искуство стицала је као асистенткиња на Факултету за дипломатију и безбедност, на предмету Међународно јавно право. Ангажована је и као предавач на здравственим мастер струковним студијама на предметима „Заштита података у здравству“ и „Медицинско право“. Од 2015. године интензивно се бави политикама сајбер безбедности, са посебним фокусом на међународну регулативу, сајбер простор и њихов утицај на децу и младе. Објавила је више од 50 научних радова, а њена истраживања обухватају области сајбер тероризма, дигиталног насиља, сајбер ратовања и безбедности рањивих група у дигиталном окружењу. Припада малобројном кругу аутора у региону који се системски баве утицајем сајбер претњи на децу и младе.

Као едукатор за безбедност деце на интернету, од 2016. године реализовала је више од 500 предавања за децу, родитеље и наставнике широм Републике Србије, али и у Црној Гори, Босни и Херцеговини, Северној Македонији и Хрватској. Године 2017. покренула је ауторски пројекат „Сајбер Атис“, са циљем развоја дигиталне писмености и превенције дигиталног насиља међу младима. Учествовала је у реализацији великог броја пројеката на локалном нивоу, као и у сарадњи са различитим министарствима и институцијама. Учествовала је и у имплементацији великог броја пројеката на европском нивоу. За свој рад у области развоја информационог друштва, дигиталне писмености и безбедности деце на интернету добила је више признања.

Ауторка је две референтне публикације намењене родитељима и професионалцима: „Безбедност деце на интернету и друштвеним мрежама – водич за родитеље“ (2019) и „Утицај мобилних телефона на развој деце“ (2024). Године 2025. објавила је књигу намењену деци, „Дигиталне авантуре“, која на едукативан и деци прилагођен начин обрађује тему безбедности на интернету и препознавања потенцијалних ризика дигиталног света. Такође је ауторка уџбеника за високо образовање здравствених радника „Мониторинг и заштита података у здравству“ и „Медицинско право“.

Удата је за супруга Александра Ћираковића, мама Владимира и Теодора.

**Објављени радови – избор:**

Beriša, Hatidža, Katarina Jonev Ćiraković, i Aleksandar Ćiraković. "Dark Web – Black Deep between Past and Present." U *Zbornik radova međunarodne naučne konferencije „Dani Arčibalda Rajsa“*. Beograd: Kriminalističko-policijski univerzitet, 2024.

Beriša, Hatidža, Katarina Jonev, i Aleksandar Ćiraković. "Primena koncepta održivosti u funkcionisanju ekološke bezbednosti." *Tehnika*, 2017.

Jonev, Katarina. "Aktivnosti Islamske države u sajber prostoru." *Međunarodna politika*. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, 2016.

Jonev, Katarina. "Children as the Targets for Terrorists in Cyber Space." *Journal of Eastern-European Criminal Law*, 2018.

Jonev, Katarina. "Ekološke posledice sajber napada – stvarno i moguće." *Ecologica*, mart 2016.

Jonev, Katarina. "Izloženost dece terorističkom sadržaju na Internetu." *Međunarodna politika*. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, decembar 2017.

Jonev, Katarina. "Kiber napadi i Povelja Ujedinjenih nacija." *Časopis za kriminalistiku i pravo*. Beograd: Kriminalističko-policijska akademija, januar 2018.

Jonev, Katarina. "Privacy and Children's Protection on the Internet." U *Security System Reforms as Precondition for Euro-Atlantic Integrations*. Skoplje, 2018.

Jonev, Katarina. "Sajber terorizam i upotreba sajber prostora u terorističke svrhe." *Bezbednost*. Beograd: Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srbije, 2016.

Jonev, Katarina. "Sajber terorizam i potencijalne posledice po životnu sredinu." *Ecologica*, april 2017.

Jonev, Katarina. Hatidža Beriša i Aleksandar Ćiraković. "Informaciona bezbednost Ruske Federacije." *Vojno delo*, mart 2018.

Jonev Ćiraković, Katarina. *Medicinsko pravo: Udžbenik za studente Visoke zdravstvene škole master strukovnih studija*. Beograd: Medika, 2025.

Jonev Ćiraković, Katarina. *Monitoring i zaštita podataka u zdravstvu: Udžbenik za studente Visoke zdravstvene škole master strukovnih studija*. Beograd: Medika, 2025.

Jonev Ćiraković, Katarina. "The Right to Privacy and the Protection of Patients' Personal Data." *Annals of Nursing*, 2024.

Pavić, Aleksandar, Hatidža Beriša, i Katarina Jonev Ćiraković. "Artificial Intelligence as a Factor of Change in the Use of Military Forces." *Međunarodna politika*. Beograd: Institut za međunarodnu politiku i privredu, 2024.

Todorović, B., Darko Trifunović, Katarina Jonev, i Marina Filipović. "Contribution to Enhancement of Critical Infrastructure Resilience in Serbia." U *Resilience and Risk*. NATO Science for Peace and Security Series C: Environmental Security. Cham: Springer International Publishing.

Veličković, J., i Katarina Jonev Ćiraković. "Cyberattacks on Healthcare Systems." *Annals of Nursing*, 2023.

## 2. Основни подаци о дисертацији

Докторска дисертација **„ Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине”** кандидаткиње Катарина Јонев Ћираковић и обухвата 254 страница стандардног формата. Рад је подељен на седам поглавља. Прво поглавље носи наслов *Увод,* (стр. 1-31) и има девет потпоглавља: *Формулација проблема истраживања* (стр.1-6), *Предмет и циљ дисертације* (стр. 6-16), *Теоријско одређење предмета истраживања* (стр. 16-19), *Операционо одређење предмета истраживања* (стр. 19-22), *Научно-дисциплинарно одређење предмета истраживања* (стр. 22-23), *Хипотетички оквир* (стр. 23-25), *Методе истраживања* (стр, 25-27), *Научна и друштвена оправданост истраживања* (стр. 27-29), *Нацрт структуре докторске дисертације* (стр. 29-31). Друго поглавље носи наслов: *Улога интернета* (стр. 31-72) и има седам потпоглавља: *Историја развоја интернета* (стр. 33-40), *Појмовно одређење сајбер простора* (стр. 40-47), *Сајбер напади као средство угрожавања безбедности држава* (стр. 47-49), *Облици и последице*

*сајбер напада у савременом безбедносном окружењу* (стр. 49-51), *Интернет, рањивост држава и потреба за нормативним уређењем сајбер простора* (стр. 51-55), *Основни принципи безбедности информационих система и технике сајбер напада* (стр. 55-58), *Најчешћи облици илегалних активности у сајбер простору* (стр. 58-72). Треће поглавље насловљено је: *Концепт сајбер ратовања* (стр. 72-119) и има девет потпоглавља: *Дефинисање појма „сајбер ратовање“* (стр. 72-90), *Државе као кључни актер сукоба у сајбер простору* (стр. 90-94), *Концепт традиционалног и дигиталног суверенитета држава* (стр. 94-96), *Последице сајбер ратовања по функционисање државе и друштва* (стр. 96-106), *Стратегијско-доктринарни оквир сајбер безбедности* (стр. 106-109), *Нормативно-правни оквир сајбет безбедности* (стр. 109-111), *Организационе и институционалне структуре држава у систему сајбер безбедности* (стр. 111-113), *Институционални оквир и концепт сајбер ратовања: пример Републике Србије* (стр. 113-115), *Важност сајбер стратегија за безбедност држава* (стр. 115-119). Четврто поглавље насловљено је *Информациона безбедност Руске федерације* (стр. 119-156) и има шест потпоглавља: *Појам, стратешки оквир и руски приступ информационој безбедности* (стр. 119-124), *Доктринарни развој и институционализација заштите информационе сфере* (стр. 124-134), *Доктрина информационе безбедности Руске Федерације из 2016. године* (стр. 134-139), *Континуитет и релевантност руске политике информационе безбедности до 2026. године* (стр. 139-144), *Први међународни сајбер сукоб – напада на информационе системе у Естонији* (стр. 144-148), *Вођење сајбер рата паралелно уз конвенционални сукоб – рат у Украјини* (стр. 148-156). Пето поглавље носи наслов *Концепт сајбер ратовања у Сједињеним Америчким државама* (стр. 156-185) и има седам потпоглавља: *Стратегија сајбер безбедности САД* (стр. 157-163), *Америчка концепција сајбер операција и сајбер ратовања* (стр. 163-167), *Механизми заштите сајбер простора од сајбер напада – Сајбер команда САД* (стр. 167-172), *Институционална, правна и савезничка архитектура америчког модела сајбер ратовања* (стр. 172-176), *Извођење сајбер напада САД на територијама других држава* (стр. 176-179), *Правне и политичке контроверзе америчког приступа сајбер ратовању* (стр. 179-181), *Да ли је сајбер простор једини домен где САД морају да се бране* (стр. 181-185). Шесто поглавље је насловљено *Сајбер ратовање у доктрини Народне Републике Кине* (стр. 185-225) и има седам потпоглавља: *Савремена кинеска војна доктрина: између одбрамбеног наратива и ширења оперативних*

*способности* (стр. 188-189), *Војне стратешке смернице као кључ за разумевање кинеске војне доктрине* (стр. 189-194), *Бела књига одбране из 2019. године и сајбер димензија кинеске војне доктрине* (стр. 194-196), *Значај заштите од сајбер напада и утицаја са интернета у НР Кини* (стр. 196-206), *Војна модернизација Кине и развој капацитета за сајбер ратовање* (стр. 206-217), *Кинеске војне јединице и извођење напада у сајбер простору* (стр. 217-220), *Улога НР Кине у обликовању глобалних трендова сајбер безбедности* (стр. 220-225). Седмо поглавље носи наслов *Закључак* (стр. 225-230).

Поглавља су систематично, тамо где је оправдано, подељена на већи број одељака, чиме је учвршћена структура и олакшано читање рада. Списак коришћене литературе заузима 15 страница (стр. 231-245). Докторска дисертација представља заокружену логичку целину у научном, стручном и методолошком смислу. Увидом у евиденцију Факултета политичких наука и Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић" у Београду, утврђено је да до сада није брањена докторска дисертација под тим насловом.

### 3. Предмет и циљ дисертације

Предмет истраживања докторске дисертације **„Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине"** кандидаткиње Катарине Јонев Ћираковић има своје теоријско и своје операционално одређење. Теоријски гледано, предмет дисертације постављен је тако да одговара предмету истраживања како науке о политици тако и науке о безбедности. Исто тако, предмет овог истраживања спада у ширу област политичких наука и кандидаткиња је овом проблему приступила интердисциплинарно. Јонев Ћираковић је комбиновала сазнања и искуства теорије политике са дисциплинама из области информационих технологија, међународних односа и студија безбедности, а посебно безбедности сајбер простора. Кандидаткиња поставља концепт сајбер ратовања у центар свог теоријског оквира обогаћен разматрањима из идеја националне безбедности и њиховог односа сајбер простору. Теоријски оквир је успешно искоришћен да се предложеном општом хипотезом одговори на истраживачко питање.

У операционалном одређењу предмета кандидаткиња своје временско одређење предмета истраживања одређује у ширем и ужем оквиру. У ширем временском оквиру истражује се период од шездесетих година двадесетог века па до 2026. године, док је ужи временски период одређен у распону од 1999. до 2026. године, где се НАТО интервенција на СР Југославију узима као почетак периода.

Предмет истраживања је просторно одређен на сајбер простор који је глобалан, али и на простор три посматране велике силе – Руску Федерацију, Сједињене Америчке Државе и Народну Републику Кину.

Из увида у написану дисертацију, Комисија закључује да је кандидаткиња успешно и аналитички приступила расположивој грађи, доносећи логички исправно изведене импликације своје анализе, уобличавајући је у кохерентну форму, и обрадивши све кључне аспекте концепта сајбер ратовања.

*Научни циљ* докторског истраживања кандидаткиње Катарине Јонев Ћираковић је научно објашњење. Кандидаткиња је научно објаснила на који начин посматране велике силе виде концепт сајбер ратовања, као и одговоре на изазове из сајбер простора. Јонев Ћираковић је успешно утврдила везу између конвенционалног и сајбер ратовања, као и препознала улогу сајбер ратовања у великим стратегијама САД, Русије и Кине.

*Друштвени циљ истраживања* је дефинисан и подељен на два циља. Први циљ је разумевање значаја сајбер претњи по критичну инфраструктуру националне државе, док је други циљ указивање на неопходност сзтратешког одговора на изазове, ризике и претње који долазе из сајбер простора.

У свом истраживању Катарина Јонев Ћираковић је дошла до низа значајних закључака, изложених прегледним и јасним научним стилом. Вишеструка сложеност предмета научног проучавања захтевала је од кандидаткиње не само да истражи конкретне концепте – сајбер простор, сајбер ратовање, инфомационе технологије већ и да сагледа кроз детаљну анализу како се ти концепти одређују у стратешким документима посматраних великих сила. Кандидаткиња темељи своје истраживање и на грађи аутора који су проблем истраживали из других научних области, пазећи притом да их интерпретира у кључу концепта сајбер ратовања. У складу са својим одређењем предмета

истраживања кандидаткиња се одлучила да примени адекватне методе за проучавање теме дисертације. На тај начин, резултати њеног истраживања доприносе стицању нових сазнања из области предмета истраживања, што је од великог значаја у тренутним друштвеним околностима.

**4. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању**

У својој докторској дисертацији, кандидаткиња Катарина Јонев Ћираковић пошла је од опште хипотезе која гласи: *„Сајбер ратовање представља специфичан облик стратешког деловања држава у савременим међународним односима, који се од традиционалне примене силе разликује по средствима, методама, простору извођења, актерима, проблему атрибуције и врсти последица које може произвести. У условима растућих геополитичких тензија и борбе за очување и пројекцију моћи, може се очекивати да ће велике силе наставити да развијају сајбер капацитете и да ће сајбер простор све изразитије укључивати у своје доктрине, стратешке документе и безбедносне политике.“*

Из изнетог следе посебне хипотезе:

***Х 1.1.*** *„Развој сајбер простора и информационо-комуникационих технологија повећава зависност савремених држава од дигиталне инфраструктуре, чиме се истовремено увећавају њихове могућности за развој, комуникацију и управљање, али и њихова рањивост на сајбер претње.“*

***Х 1.2.*** *„Сајбер ратовање представља специфичан облик међународног сукобљавања који се може одвијати и у миру и у кризи и у рату, при чему се од традиционалних облика ратовања разликује по средствима, методама, простору деловања, актерима и тешкоћама утврђивања одговорности.“*

***Х 1.3.*** *„Сајбер ратовање не може се изједначити са сваком злонамерном активношћу у дигиталном простору, већ се као посебан облик стратешког деловања препознаје онда када је повезано са државним интересима, политичком намером, међудржавним надметањем и последицама по функционисање државе, критичну инфраструктуру, војне капацитете или безбедност грађана.“*

***Х 1.4.*** *„У сајбер простору, поред држава, значајну улогу имају и недржавни актери, укључујући хакерске групе, приватне компаније и технолошке организације, што додатно усложњава питање атрибуције и отежава доказивање директне одговорности суверених држава за сајбер нападе.“*

***Х 1.5.*** *„Сајбер безбедност и сајбер ратовање све више утичу на међудржавне односе, јер сајбер простор постаје важно поље геополитичког надметања, стратешког одвраћања, пројекције моћи и обликовања савременог међународног поретка.“*

***Х 1.6.*** *„Доктрине и стратешки документи Сједињених Америчких Држава, Руске Федерације и Народне Републике Кине показују да ове државе сајбер простор препознају као област од посебног значаја за националну безбедност, војно планирање, заштиту критичне инфраструктуре и међународно позиционирање.“*

***Х 1.7.*** *„Различита схватања сајбер простора у САД, Руској Федерацији и Народној Републици Кини одражавају њихове различите стратешке културе, политичке системе и концепте моћи: САД наглашавају одвраћање, отпорност и оперативно деловање; Русија информациону безбедност и стратешко надметање; а Кина сајбер суверенитет, државну контролу и технолошку самосталност.“*

Побројане посебне хипотезе представљају истраживачки оквир у којем кандидаткиња Јонев Ћираковић верификује постојећа научна сазнања. Истовремено, кандидаткиња је успела да кроз непосредно истраживање, на основу доступне научне, стручне и друге расположиве грађе систематизује и допуни досадашња сазнања по том основу, као и да пружи оригинално тумачење феномена сајбер ратовања и односа највећих светских сила према њему.

Комисија констатује да је кандидаткиња научно потврдила како своју основну хипотезу, тако и из ње изведене посебне хипотезе што указује на ваљан истраживачки приступ.

Комплексност предмета истраживања и хипотетичког оквира изискивали су коришћење великог броја општих научних и основних посебних метода, као и комбиновање приступа и методских поступака.

За потребе овог истраживања кандидаткиња користи упоредну анализу, анализу садржаја, метод студије случаја, као и аналитичко-синтетичка метода, дескриптивна метода и историјска метода. Кандидаткиња дакле користи и аналитичке и синтетичке методе истраживања.

Гледано према обухвату предмета истраживања, доминантно је то анализа садржаја. Анализа садржаја своје место у истраживању проналази у изради целокупног рада, који се базира на употреби, пре свега, писаних извора. Применом анализе садржаја се приказује доктринарни однос Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине према сајбер ратовању и његовој мести у националној безбедности. Компаративном методом се упоредно сагледавају специфичности и различитости приступа поменутих великих сила. Посебно се анализирају сличности и разлика у конкретним стратешким документима. Применом компаративне методе се доприноси препознавању појединачних решења за изазове који постоје у сајбер простору.

## 5. Кратак опис садржаја дисертације

Докторска дисертација кандидаткиње Катрине Јонев Ћираковић на тему **„Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине”** структурно је подељена на седам поглавља, у оквиру којих су увод и закључна разматрања. Текст на крају садржи и библиографију. Нека поглавља су, тамо где је то било неопходно, подељена на више потпоглавља.

У првом делу дисертације, под насловом *Увод* представљене су уводне напомене, предмет и проблем истраживања, научни циљеви, друштвени значај, научна и друштвена оправданост истраживања, као и основни методолошки оквир рада. У овом делу су формулисане општа и посебне хипотезе, одређени индикатори истраживања и образложене су методе које ће бити коришћене у анализи. Посебна пажња је посвећена

образложењу зашто се сајбер ратовање посматра као значајан феномен савремених међународних односа, а не искључиво као техничко или војно питање.

Друго поглавље дисертације, под насловом *Улога интернета* посвећено је теоријском и појмовном одређењу сајбер простора. С обзиром на то да на глобалном нивоу не постоји једна општеприхваћена дефиниција сајбер простора, у овом поглављу је приказана различита теоријска становишта и дефиниције релевантних аутора и институција. Анализиран је развој интернета и глобалне комуникационе мреже, као и начин на који су информационо-комуникационе технологије утицале на функционисање држава, економије, друштва, безбедносних система и међународних односа. Поред позитивних ефеката дигитализације, ово поглавље указује и на безбедносне ризике које сајбер простор доноси, нарочито када је реч о угрожавању критичне инфраструктуре, државних институција и националне безбедности. Посебно су разграничени појмови као што су сајбер напад, сајбер шпијунажа, сајбер криминал, сајбер тероризам и сајбер вандализам, имајући у виду да се ови облици деловања разликују по актерима, мотивима, циљевима, методама и последицама.

Треће поглавље дисертације носи наслов *Концепт сајбер ратовања* и усмерено је на дефинисање и анализу концепта сајбер ратовања. У овом делу је објашњено како се појам сајбер ратовања развијао од првобитног разумевања као активности која прати конвенционални оружани сукоб, ка ширем стратешком концепту који обухвата различите облике деловања у дигиталном простору. Размотрено је питање због чега се сајбер ратовање не може изједначити са сваким сајбер нападом, нити са сваком злонамерном активношћу у виртуелном простору. Посебна пажња је посвећена питању државних и недржавних актера, проблему атрибуције, односу сајбер операција и традиционалне употребе силе, као и могућим последицама напада на дигиталну инфраструктуру, укључујући транспорт, телекомуникације, енергетски сектор, војне системе и друге елементе критичне инфраструктуре.

У четвртом поглављу које носи наслов *Информациона безбедност Руске Федерације* је анализиран концепт сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације. Посебно је размотрено руско разумевање информационе безбедности, информационог простора, сајбер деловања и заштите националних интереса

у дигиталном окружењу. Поглавље обухвата анализу начина на који Руска Федерација повезује сајбер простор са питањима националне безбедности, политичке стабилности, стратешког надметања и међународног позиционирања. Приказан је и руски приступ међународном регулисању информационог и сајбер простора, нарочито кроз иницијативе у оквиру Уједињених нација. У овом делу су размотрени и случајеви који се у стручној литератури често повезују са руским сајбер деловањем, као што су Естонија, Грузија и Украјина, уз посебан опрез у погледу проблема атрибуције и доказивања директне државне одговорности.

Пето поглавље носи наслов *Концепт сајбер ратовања у Сједињеним Америчким Државама* и посвећено је анализи сајбер ратовања у стратешким и војним документима Сједињених Америчких Држава. У овом делу је приказано како су САД постепено препознале сајбер простор као домен од посебног значаја за националну безбедност, заштиту критичне инфраструктуре, војно планирање и очување глобалног утицаја. Анализирани су кључни документи који дефинишу амерички приступ сајбер безбедности, сајбер операцијама, одвраћању, отпорности и сарадњи са савезницима и приватним сектором. Посебна пажња је посвећена улози америчких институција и војних структура у развоју сајбер капацитета, као и начину на који САД повезују сајбер простор са ширим инструментима националне моћи.

Шесто поглавље дисертације носи наслов *Сајбер ратовање у доктрини Народне Републике Кине* и у њему се сагледава концепт сајбер ратовања кроз приступ Народне Републике Кине. У овом делу је анализирано кинеско разумевање сајбер простора, информационе безбедности, технолошке самосталности и сајбер суверенитета. Посебно је размотрено како Кина повезује дигитални простор са националним развојем, политичком стабилношћу, државном контролом информационог окружења и јачањем свог положаја у међународном поретку. Поглавље обухвата и кинески приступ међународним расправама о управљању сајбер простором, као и сарадњу са другим државама у промовисању концепта информационог суверенитета и безбедности у дигиталном окружењу.

Завршно, седмо поглавље дисертације, *Закључак*, посвећено је синтези резултата истраживања и извођењу закључака. У овом делу су систематизовани налази добијени анализом теоријског оквира, доктрина и стратешких докумената Руске Федерације,

Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине. Утврђено је у којој мери су постављене хипотезе потврђене, делимично потврђене или оспорене. Завршни део рада указује на сличности и разлике у приступима три анализиране државе, као и на значај сајбер ратовања за разумевање савремених међународних односа, државне моћи, безбедносних изазова и будућих облика стратешког надметања у дигиталном простору.

### 6. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Методолошку основу овог рада чини теоријско истраживање које је у великој мери засновано на пажљивој анализи садржаја стратешких и доктринарних докумената Сједињених Америчких Држава, Руске Федерације и Народне Републике Кине.

Да би квалитетно истражила предмет истраживања свог докторског рада, кандидаткиња Катарина Јонев Ћираковић је морала да пре свега конструише чврст и кохерентан категоријални апарат, односно да, ослањајући се на постојећу научну литературу, теоријски концептуализује сајбер ратовање. Затим је било неопходно анализирати бројне примарне и секундарне изворе како би се утврдиле специфичности појединачних приступа великих сила. Кандидаткиња је показала темељно познавање рецентне научне литературе, разумевање различитих теоријских приступа као и научних метода.

Из наведеног произилази да је на основу теме, којом се као с предметом овог истраживања кандидат бавио, било неопходно поставити низ основних питања и пратећих потпитања, као што су пре свега:

- Да ли сајбер напади могу произвести последице упоредиве са традиционалним оружаним сукобом?
- Како, постојање нове димензије – сајбер простора, утиче на поимање концепта територијалности у оквиру класичне националне државе?
- Како се у стратешким документима САД, Руске Федерације и НР Кине дефинишу сајбер претње, те како се описује улога државе, као и како се сајбер простор повезује са националном безбедношћу?
- Да ли сајбер простор превазилази класичне границе и утиче на питања државног суверенитета, контроле, безбедности и међународне одговорности?

и на њих свакако дати и ваљане одговоре, што је кандидаткиња веома успешно и учинила.

Комисија је установила да је кандидаткиња Катарина Јонев Ћираковић на основу коректно дефинисаног проблема, предмета, циљева и хипотеза истраживања на задату тему остварила у свом докторском раду **следеће резултате и научни допринос:**

Кандидаткиња је изабрала веома значајну тему која није довољно истраживана и аргументовано је указала на потребу да се на један свеобухватан начин обради. Поменутом темом су се највише бавили стручњаци из информативних технологија, али је остала недовољно истражена у домену политичких наука и политичке теорије те међународних односа, одакле произилази научна оправданост овог рада у циљу да се научни фонд о овој комплексној теми допуни, као и у теоријском настојању да се предмет истраживања додатно расветли. Научни допринос истраживања не огледа се само у опису сајбер напада и њихових последица, већ пре свега у анализи начина на који велике силе концептуализују сајбер простор, сајбер претње и сајбер ратовање у својим доктринама и стратешким документима. Постојећи радови у области политикологије нису посветили довољно пажње овом предмету истраживања. Намера кандидаткиње није да понуди целокупну прикладну методолошку основу, већ да успостави основне смернице корисне за будуће истраживање.

Домети резултата истраживања овог проблема су, сходно постављеним истраживачким циљевима кандидаткиње, се огледали у домену верификације и критичке систематизације већ постојећих научних сазнања из области политичких наука на предложену тему, али и са елементима сопственог научног објашњења.

Кандидаткиња је постигла хеуристички резулат истраживања, пре свега кроз представљање недостајућих и употпуњавање досадашњих сазнања о концепту сајбер ратовања. Верификаторски резултат је постигнут на плану додатног објашњења и потврда теза на које је већ наишла у обрађеној секундарној литератури и досадашњим истраживањима на ову тему.

*Друштвени допринос* истраживања огледа се у чињеници да разумевање стратешких приступа САД, Русије и Кине може допринети промишљенијем развоју националних политика сајбер безбедности, јачању институционалне отпорности, бољој

заштити критичне инфраструктуре и разумевању положаја малих и средњих држава у дигитализованом међународном окружењу.

Комисија констатује да је у раду примарно коришћена референтна литература еминентних домаћих и страних аутора. Број цитата и приложени списак литературе, који броји 322 библиографске јединице – научних монографија и чланака – доприносе уверењу Комисије да је кандидаткиња имала у свом раду богате документационе изворе и добро одабрану библиографску теоријску подршку. Опредељење кандидаткиње да се у свом истраживању користи референтном домаћом и страном литературом и другим документима, као и избор релевантних метода истраживања учвршћује закључак Комисије о свеобухватно исправној и модерној методолошкој усмерености кандидаткиње.

**Закључак Комисије**

Докторска дисертација Катарине Јонев Ћираковић под насловом **„Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине”**, обрађује научно значајну и сложену проблематику, а постигнути резултати истраживања представљају запажен допринос у смислу ваљаног обухватања теме, с једне, и стварања могућности њеног даљег и дубљег сагледавања, с друге стране. На основу анализе и критичке оцене докторске дисертације, Комисија једногласно закључује следеће:

- Докторска дисертација под напред наведеним насловом је урађена у складу са усвојеним пројектом и одобрењем Наставно–научног већа Факултета политичких наука.

- Докторска дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидаткиње. У њој су систематизована и верификована постојећа научна сазнања о предмету истраживања и сазнања до којих се дошло спроведеним истраживањем. Она представља логичку и заокружену целину са свим неопходним елементима код овакве врсте писаних материјала, а посебно научних радова.

- Докторска дисертација кандидаткиње Катарине Јонев Ћираковић представља темељну и систематску анализу концепта сајбер ратовања и његовог места у стратегијама

безбедности великих сила. У том погледу, дисертација представља теоријски допринос политичкој науци, као и међународним односима, али и друштвеним наукама уопште.

- Докторска дисертација је писана разумљивим, једноставним, стручним језиком, као и рецептивно-адекватним стилом.

Рад представља значајан научни допринос у образовно–васпитном смислу, као основа за даља истраживање у тој области.

**7. Предлог Комисије**

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују да докторска дисертација кандидаткиње Катарине Јонев Ћираковић

под насловом **„Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине”**, представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом, и да као такво има довољну теоријску и практичну вредност да би могло бити јавно брањено. Имајући у виду значај истраживања и проблематике, резултате истраживања и изведене закључке, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидаткиње Катарине Јонев Ћираковић, под насловом **„Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине”** и једногласно се опредељује да

**ПРЕДЛОЖИ**

1. Да Наставно-научно веће Факултета политичких наука Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације Катарине Јонев Ћираковић под насловом **„Концептуализација сајбер ратовања у доктринама и стратешким документима Руске Федерације, Сједињених Америчких Држава и Народне Републике Кине”** и одреди Комисију за одбрану докторске дисертације.

2. Да се стави на увид научној јавности оцењена докторска дисертација Катарине Јонев Ћираковић и овај Извештај о оцени докторске дисертације да би се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

У Београду, **ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:**

27. јула 2026. године

Проф. др Ненад Путник

Проф. др Милан Крстић

Доц. др Дејан Јовановић